

**Növényvédelmi
Tudományos
Napok
2018**

Budapest

64. NÖVÉNYVÉDELMI TUDOMÁNYOS NAPOK

Szerkesztők

**HALTRICH ATTILA
VARGA ÁKOS**

**Budapest
2018. február 20-21.**

Rendező Bizottság

Palkovics László¹

Tóbiás István²

Imrei Zoltán³

Haltrich Attila⁴

Varga Ákos⁵

¹MTA Agrártudományok Osztálya Növényvédelmi Tudományos Bizottság elnöke

²Magyar Növényvédelmi Társaság elnöke

³Magyar Növényvédelmi Társaság szervező titkára

⁴Magyar Növényvédelmi Társaság titkára

⁵Magyar Növényvédelmi Társaság informatikai szakértője

Lektori Bizottság

Agrozoológia: Péntes Béla és Vétek Gábor

Növénykórtan: Nagy Géza és Petróczy Marietta

Gyomnövények, gyomirtás: Kazinczi Gabriella és Dancza István

ISSN 0231 2956

Felelős kiadó: Tóbiás István

Magyar Növényvédelmi Társaság elnöke

Az összefoglalók szövegéért tartalmi és nyelvhelyességi szempontból a szerzők felelnek.

A DOHÁNYTRIPSZ (*THRIPS TABACI LINDEMAN*) FAJKOMPLEX VERSENYKÉPESSÉGE VÖRÖSHAGYMÁN

FARKAS PÉTER¹, TÓTH ANNAMÁRIA², WONDIMAGEGN ATILAW
WOLDEMELAK¹, PÉNZES BÉLA¹, FAIL JÓZSEF¹

¹SZIE Kertészettudományi Kar Rovartani Tanszék, Budapest

²SZIE Kertészettudományi Kar Növénykórtani Tanszék, Budapest

E-mail: farkas.peter@kertk.szie.hu

A dohánytripsz (*Thrips tabaci* Lindeman, 1889) világszerte számos kultúrnövény természetét befolyásoló kártevő, azonban a hagymafélék gazdaságos előállítását alapjaiban meghatározza. Kártételének jelentőségét fokozza, hogy kétféleképpen, közvetett és közvetlen módon is képes károkat okozni, amelynek megelőzését illetve mérséklését tigmotaktikus viselkedése és egyéb biológiai sajátosságai nagyban megnehezítik. Ezek közül kiemelendő az a tényező, amit nemzetközi és hazai kutatások a '90-es évek derekára igazoltak, hogy többféle termesztett növényről gyűjtött populációk esetén kétféle szaporodásmód is jellemzi a fajt. A két szaporodásmód a telitokia és az arrhenotokia. 2004-re már az is világossá vált, hogy a szaporodásbiológiája mentén kettéváló faj, mai ismereteink szerint többek között gazdanövény preferenciája alapján még tovább osztható. Így derült fény arra, hogy a faj két arrhenotok típusra, nevezetesen L1- (azaz póréhagyma-specifikus) és T-típusra (dohány-specifikus), valamint a telitok L2- (szintén póréhagyma-specifikus) változatra különíthető el, amely így már egy fajkomplexet alkot. Nem figyelmen kívül hagyható az a tulajdonság, hogy a kétféle szaporodásmódú változat akár egyazon növényen egyidőben is előfordul és kárt is okoz. Az azonos forrásért versengő szervezetek között fennálló kölcsönhatást kompetícióként írja le a tudomány, még akkor is, ha ez a jelenség, egy faj különböző biológiai tulajdonságai által egyértelműen körülhatárolható változatai között történik. Ez a folyamat végső soron csökkenti a versengő egyedek reprodukciós rátáját és egyben túlélését. A gazdanövénykör vizsgálatára irányuló kísérleteink feltárják a fajkomplex alapvető ökológiai paramétereit, azonban nem kapunk választ arra, hogy versenyhelyzetben, melyik változat tudja hatékonyabban felhasználni az erőforrásokat, amit több faktor is befolyásol egyszerre (pl.: hőmérséklet, gazdanövény, szaporodásmód stb.). A dohánytripszról szóló ilyen jellegű kutatásokból csupán egy-két kutatómunka elérhető, és az is az L1-és L2-típusról szolgál információkkal. Ezért célul tűztük ki a fajkomplex teljes spektrumára kibővíteni a versenyképesség vizsgálatát. A Szent István Egyetem Rovartani Tanszékén a fajkomplex mindhárom változata rendelkezésre áll, amely lehetőséget biztosít átfogó kutatásokra. Ezért tanulmányunkban azt szeretnénk meghatározni, hogy a dohánytripsz fajkomplex versenyképessége, hogyan alakul vöröshagymán, amikor izoláltan, azonos számú nőstény között indul a versengés a forrásokért. Eredményeinkből az a következtetés vonható le, hogy vöröshagymán az L1-es változat domináns a kompetíció során, habár az L2-típus végig jelen van, ellentétben a T-típussal, amely teljes mértékben kiszorul, tehát kolonizálni nem képes a vöröshagymát a másik két változat jelenlétében.

Kulcsszavak: *Thrips tabaci*, fajkomplex, versenyképesség, vöröshagyma

COMPETITIVENESS OF THE ONION THRIPS (*THRIPS TABACI LINDEMAN*) CRYPTIC SPECIES COMPLEX ON ONION

Keywords: *Thrips tabaci*, cryptic species complex, competitiveness, onion

A kutatás a K 109594 számú OTKA pályázat és a Bolyai János kutatási ösztöndíj támogatásával készült.